Валентин Сильвестров: тихий тон

Юрій Гундарів

Чи доводилося вам колись спілкуватися із генієм? Не дутим, не миттєвим, а справжнім, якого визнають в усьому світі. Чи, може, мріялось або снилось щось подібне? Уявіть, підходите ви до, скажімо, Івана Франка, який сидить у сквері на лавці, й промовляєте: "Пане Іване, даруйте..." І ви певні, що ноги не підкосяться, а голос геть не зникне?!

Сильвестров – геній. Його тиха музика звучить у концертних залах багатьох країн світу, де є музиканти з консерваторською освітою. Адже на слух тут не злабаєш. Це вища математика.

Творчість Валентина Сильвестрова, видатного композитора сучасності, з одного боку, тісно пов'язана з музичною традицією, насамперед із німецьким романтизмом (і тут, звісна річ, особливе місце належить Роберту Шуману), а з іншого – являє собою один із найяскравіших і найсамобутніших зразків поставангардної мелодичної мови. Тож недаремно фільм про нього, що вийшов у Франції, було названо "Незаконні діти Веберна".

Нагадаємо, Антон Веберн – славетний австрійський композитор, послідовник "атональної школи" Арнольда Шенберга. Під атональністю мається на увазі часткова відмова від прийнятої логіки гармонійної тональності перш за все за рахунок "блукаючих" багатозначних акордів.

Ось такі композиторські "гени" у героя нашого (ледь не написав: часу, й не помилився б) нарису.

Маестро ніколи не замикався у башті зі слонової кості. Упродовж всього свого щільно насиченого подіями та емоціями життя він відкритий всім вітрам, проблемам і викликам сьогодення.

Так, Сильвестров палко підтримав революційні події в Україні 2014 року. "Як і будь-яка інша творча людина, я все ж таки більше індивідуаліст за своєю природою, – казав у ті дні композитор. – Але настає такий момент, коли просто неможливо мовчати..."

І маестро не мовчав. Він, як і завжди, звертався до нас мовою музики. Саме Революції Гідності присвячена його ораторія для хору "Майдан – Київ".

Можна тільки уявити, яким нестерпним болем стала для чутливого серця композитора кривава війна, що розв'язана північним сусідом проти України. До речі, митець вже не перший рік послідовно демонструє свою антипутінську позицію!

...Якось мені пощастило бути на творчому вечорі Сильвестрова у Національній філармонії.

Опускаю подробиці (вщент наповнений зал, море квітів, овації тощо) – не у тому суть.

А суть – у фантастичній країні звуків та її творці. Відверто кажучи, доти судив про його творчість лише з музики до деяких стрічок Кіри Муратової, а якщо зовсім чесно –

до фільму "Настроювач".

Тому був у естетичному шоці. Розповісти про космічні світи Сильвестрова навряд чи комусь під силу. Це треба слухати! Й не раз.

Творець захмарних гармоній сидів прямо переді мною. Сором'язливий (навіть не повіриш, що своєю педантичністю інколи доводить музикантів під час запису своїх творінь до білого каління), у пуловері, довге волосся спускається на комірець з оголеної маківки. Уважно вслуховується у кожну нотку, час від часу підносячи майже до самісінького носа якусь електронну штуку на кшталт планшета…

І треба ж такому статися: під час перерви опиняюся віч-на-віч із класиком!

Його по-дитячому беззахисний погляд мимоволі запрошує мене до вибуху найщиріших емоцій.

І тут Сильвестров перебиває мене несподіваним запитанням:

– А чи помітили ви, що сьогодні чисто грають?

Скажіть, будь ласка: яким чином він зміг відчути, що я, абсолютно незнайома йому людина, яку бачить уперше, – чую його музику?

…До речі, коли після закінчення другого відділення почалися овації, до сцени попрямували служителі філармонії з величезними корзинами квітів, пересічні шанувальники з букетами троянд і гладіолусів усіх кольорів веселки, коли чиновники звично поправили краватки і витягли з надр чорних портфельчиків шкіряні грамоти, – саме тоді, коли закінчилася музика і звичайним кроком входила проза, маестро зірвався зі свого місця й стрімголов помчався до бокових дверей. Більше винуватця торжества у залі так ніхто й не побачив…

Отже, слова поета "быть знаменитым некрасиво" – це не лише "красивый" образ.

Після концерту по дорозі додому мені прийшли такі рядки:

Звук неземний пливе над оркестром.

Пальці стискають ручку крісла…

Вимкніть мобільні!

Лунає Сильвестров —

"Реквієм для Лариси".